

Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland

2023–2027

Rana kommune
Foto: Simon Fossheim

Innhold

Forord	4
Strategien oppsummert	6
Visjon	6
Verdiplattform	7
Mål	8
Overordnet mål	8
Mål for steds- og samfunnsutvikling	8
Mål for næringsutvikling	8
Mål for klima og miljø	9
Strategiske grep	12
Innsatsområder og tiltak	14
Samferdsel og smart mobilitet	15
Besøksforvaltning og reisemålsledelse	16
Arbeidskraft og kompetanse	17
Kulturturisme og sesongutvikling	18

Dette er en kortversjon av *Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023–2027*. Strategien i sin helhet finner du her:

Mannen fra havet, Bø kommune. Kjell Erik Killi Olsen
Foto: Øystein Lunde Ingvaldsen

Forord

Dette er en næringsstrategi med et gjennomgående og tydelig samfunnsperspektiv. Visjonen er den samme som fylkeskommunes overgripende visjon. Den sier at Nordland fylkeskommune skal bygge attraktive og inkluderende samfunn i Nordland. Strategien introduserer et regenerativt perspektiv på reiseliv. Med regenerativt menes et reiseliv som har som ambisjon å bidra til fornyelse av ressursene og å skape positiv merverdi for lokalsamfunn, klima og miljø. Et regenerativt reiseliv tar med andre ord bærekraft lenger enn å forsøke å unngå skade eller kompensere for den. Det regenerative perspektivet er på vei inn i reiselivet i store deler av verden. Det er naturlig at Nordland fylkeskommune opprettholder sin posisjon og sine ambisjoner om å være i front ved ta en ledende nasjonal rolle når det gjelder reiselivsutvikling. Perspektivet harmonerer godt med fylkeskommunens øvrige bærekraftambisjoner og overordnede visjon.

For å lykkes med strategien må det legges om til et reiseliv der attraktive lokalsamfunn, samhandling, natur-, kultur- og fellesskapsverdier, samt klima settes høyt, og der tenkning og prioriteringer fortrinnsvis hentes fra økologisk økonomi.

Reiselivet er en samfunnsnyttig næring. Næringen må styrkes ytterligere og bli mer robust for at fylkeskommunen skal kunne bruke reiseliv og opplevelser som et enda mer strategisk verktøy i samfunnsutviklingen.

Strategien sier at innsatsen bør rettes mot de områdene der Nordland fylkeskommune kan utgjøre en forskjell og der fylkeskommunens roller og virkemidler åpner for innsats.

For å realisere strategien er det en viktig forutsetning med god infrastruktur og smart og bærekraftig mobilitet. Besøksforvaltningen må videreutvikles og kunnskapen må implementeres i kommuner og på reisemål. Videre må kompetansen i og om næringen styrkes og tilgangen til arbeidskraft må økes. Økt fokus på kulturisme kan gi Nordland et løft, særlig i et sesongutviklingsperspektiv.

Det blir viktig å sikre en god håndtering av den omstillingen som både samfunnet og reiselivet skal gjennom i årene framover. Det regenerative perspektivet anerkjenner

omstillingsbehovet og gir innspill til nye og helhetlige løsninger.

Når Nordland fylkeskommune etterstreber en helhetlig tilnærming, kan det ikke uten videre settes et skille mellom utvikling, markedsføring og besøksforvaltning. Disse oppgavene må ses i sammenheng. Det blir derfor viktig å styrke kompetansemiljøer som leverer kunnskap og innsikt på regionens og reiselivets faktiske behov, samt å videreutvikle et innovasjonssystem med tydelig avklarte roller og oppgaver.

Linda Helén Haukland
Fylkesråd for plan og næring (2020–2023)

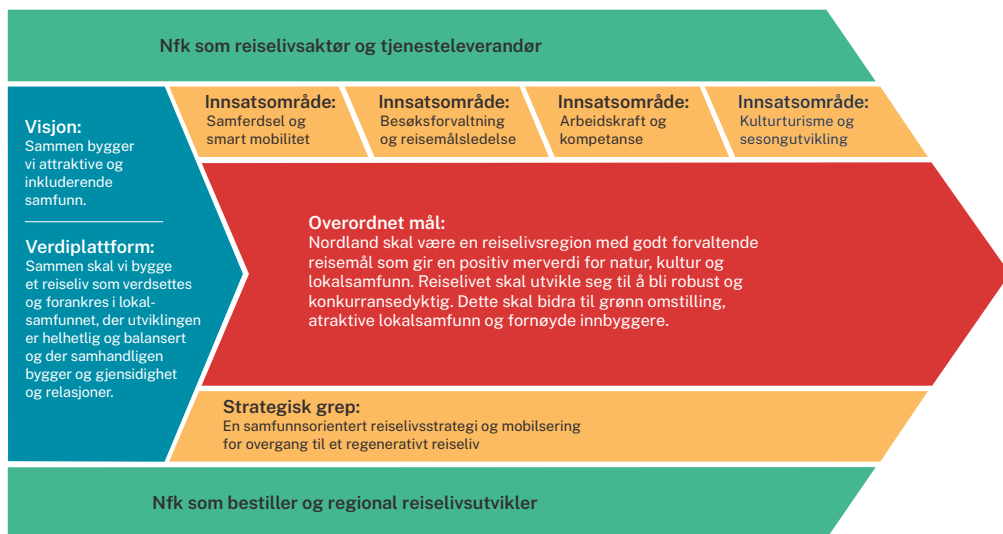
Regenerativt reiseliv

Den regenerative tenkningen har sitt utspring fra økologi og naturvitenskap. Tankesettet baserer seg på et prinsipp om at naturen er selvreparerende. I dag blir begrepet også brukt innen områder som økonomi, næring, samfunn og kultur.

I reiselivet har regenerativ tenkning blitt brukt til å sette søkelys på hvordan næringen kan skape positive ringvirkninger for reisemålene, både økologisk, sosialt, kulturelt og økonomisk. Det settes fokus på hvordan de besøkende kan bidra til å forlate et reisemål i bedre stand enn da de kom. Dette omfatter å støtte opp rundt lokal verdiskaping, samt å ta vare på lokal kultur og naturressurser.

Strategien oppsummert

Figuren nedenfor viser strategien oppsummert med visjon og verdiplattform sett i sammenheng med overordnet mål, strategiske grep og innsatsområder.

Figur 1: Modell over strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland.

Visjon

Sammen bygger vi attraktive og inkluderende samfunn!

Nordland fylkeskommune har pekt på noen sentrale utfordringer i Nordland. Disse er demografi, utenforskap og klima. Reiselivsnæringen gir økonomiske ringvirkninger, lokal stolthet og arbeidsplasser på mange nivåer. Reiselivet kan derfor være en viktig medspiller for at fylkeskommunen skal nå sine mål om å skape attraktive og klimavennlige lokalsamfunn med plass til alle. Samtidig bidrar reiselivsvirksomhet til utslipp, slitasje og forbruk av ressurser. Reiselivet er altså både en del av problemet og løsningen. Nøkkelen vil være å engasjere bredt for en regenerativ utvikling, slik at mange kan spille en aktiv rolle i å realisere denne strategien.

Verdiplattform

Sammen skal vi bygge et reiseliv som verdsettes og forankres i lokalsamfunnet, der utviklingen er helhetlig og balansert og der samhandlingen bygger på gjensidighet og relasjoner. Med dette menes:

Helhetlig – Begrepet peker mot en helhetlig (holistisk) tilnærming til utviklingen. Det vil si at samfunns- og næringsaktørene ser seg selv som en del av et globalt og levende økosystem der alt og alle opererer i et samspill. Nordland fylkeskommune har valgt å jobbe såkalt nedenfra og opp, det vil si med forankring og medvirkning fra innbyggere, lokalsamfunn og næringsaktører, samt mer inkluderende og på tvers av sektorer. Dette gjelder både internt og eksternt, og er en arbeidsmetode som er særlig viktig ved komplekse og overskridende problemstillinger.

Balansert – Begrepet peker mot at man ikke skal forbruke mer enn det natur, kultur og lokalsamfunn tåler uten å ta skade. For Nordland fylkeskommune og reiselivet i Nordland betyr det at man fremover i større grad må integrere FNs bærekraftsmål i det daglige arbeid ved å fokusere på alle aspektene av begrepet bærekraft og det regenerative perspektivet.

Gjensidighet – Begrepet innebærer en gjensidig avhengighet mellom ulike parter for å kunne lykkes. Det settes fokus på gjensidighet fremfor ensidighet. Reiseliv er et samskapende økosystem bestående av offentlige aktører, private virksomheter, FoU-miljø, transport, kulturliv, frivilligheten, lokalbefolkning og besøkende. Alle disse har gjensidig nytte av hverandre for å utvikle både reiselivs- og opplevelsesnæringen og lokalsamfunnene i Nordland. For Nordland fylkeskommune og reiselivet i Nordland innebærer dette å legge vekt på samarbeidende nettverk for å nå felles mål.

Relasjoner – I begrepet legges det vekt på å utvikle en samhørighet og forståelse mellom de besøkende og lokalbefolkningen. Det innebærer en relasjon til og respekt for de natur- og kulturverdiene som finnes i Nordland, slik at man i fellesskap kan ta vare på disse. For Nordland fylkeskommune og reiselivet i Nordland betyr det å legge til rette for gjensidige og meningsfulle møter. De ulike partene i det samskapende økosystemet må også skape og vedlikeholde gode relasjoner til hverandre.

Mål

Overordnet mål

Nordland skal være en reiselivsregion med godt forvaltede reisemål som gir en positiv merverdi for natur, kultur og lokalsamfunn. Reiselivet skal utvikle seg til å bli robust og konkurransedyktig. Dette skal bidra til grønn omstilling, attraktive lokalsamfunn og fornøye innbyggere.

Mål for steds- og samfunnsutvikling

Nordland fylkeskommune skal bidra til at:

1. Alle reisemål i Nordland er godt forvaltet gjennom en lokalt forankret besøksforvaltning og reisemålsledelse.
2. De som er aktører innenfor reiselivs- og opplevelsesnæringer i Nordland ser seg selv som lokalsamfunnsaktører og tar et aktivt samfunnsansvar.
3. Utviklingen i reiselivet skjer i tråd med lokalsamfunnets ønsker og verdier slik at næringen verdsettes og støttes av lokalbefolkningen.

Mål for næringsutvikling

Nordland fylkeskommune skal bidra til:

1. At reiselivs- og opplevelsesnæringen har et innovasjonssystem som stimulerer til ytterligere innovasjon, kunnskap, forskning (FoU) og synergier mellom sektorer, næringer og aktører.
2. At Nordland har et konkurransedyktig tilbud innen opplevelsesbasert reiseliv som tiltrekker seg ønskede gjester i bærekraftige volumer gjennom hele året.
3. At reiselivs- og opplevelsesvirksomhetene er i stand til å lykkes på sine konkurransearenaer samtidig som virksomhet og tjenestetilbud er i samsvar med lokalsamfunnets behov og ønsker.
4. Et godt og helhetlig transporttilbud tilpasset de ulike reisemålene, som igjen gir økt verdiskaping for bedrifter og samfunn.
5. At Nordland sikres tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft for å videreutvikle reiselivet og opplevelsesnæringen.
6. At videre utvikling av opplevelses- og tjenestetilbudet baseres på, og styrker, Nordlands tradisjoner og særpregede ressursgrunnlag innen natur, kultur og mat. Kulturturisme, i bred forstand, skal løftes spesielt og særlig ses i et sesongutviklingsperspektiv. Dette omfatter koblinger mellom natur, kultur og mat.

Mål for klima og miljø

Alle må jobbe med klima- og miljømål på tvers av samfunnsutviklings- og næringsperspektivet slik det er beskrevet i *Regional plan for klima og miljø*.

Nordland fylkeskommune skal bidra til at:

1. Den gjennomsnittlige oppholdstiden for besøkende i Nordland økes. Store deler av Nordland passer best som reisemål for gjester med god tid ettersom avstandene og reiserutene ofte er tidkrevende. Det kan brukes som et fortrinn.
2. Nordland øker andelen gjester som har lavt klimaavtrykk og gir høy lokal verdiskaping, både naturmessig, sosio-kulturelt og økonomisk. Dette kan muliggjøres gjennom besøksforvaltning, ansvarlig markedsføring og koordinert markedsinnsats.
3. CO₂-avtrykket fra de besøkendes transport til/fra/i Nordland skal reduseres i tråd med regionale strategier.

Querinioperaen, Røst kommune
Foto: Annar Bjørgli

Dønna kommune
Foto: Maurizio Fabbroni

Strategiske grep

Denne strategien bygger på det som har vært gjort i Nordland fylkeskommune gjennom mange år. Det som er nytt i reiselivstrategien er et enda tydeligere samfunnsperspektiv. Strategien løfter nå fram det regenerative perspektivet som setter lokalsamfunnsutvikling og verdier høyt på agendaen. Det innebærer at **Nordland fylkeskommune vil jobbe for å utvikle et reiseliv som verdsettes av innbyggerne, bidrar positivt til lokalsamfunnsutviklingen, er konkurransedyktig i markedet og samtidig bidrar til å nå klimamålene. Reiselivsstrategien er samfunnsorientert og mobiliserer for overgang til et regenerativt reiseliv. Alt dette henger tett sammen.**

Det grønne skiftet drives nå fram gjennom det politiske beslutningssystemet. Reiselivet må derfor kobles sterkere på den øvrige samfunnsutviklingen, slik også nasjonal reiselivsstrategi tar til orde for. Reiselivsaktørene må bli forstått som – og agere som – en samfunnsbyggende næring som opererer i et tett samspill med sine omgivelser, det være seg lokalsamfunn og lokal kultur eller naturressursene. Både kloden og det lokale ressursgrunnlaget må ivaretas og gis rom til å reparere seg selv og bygge seg opp igjen etter høsting og bruk. Dette er i tråd med både kommende nasjonal og internasjonal lovgivning og framvoksende preferanser i markedet. De som ikke klarer å tilpasse seg dette helhetlige perspektivet, vil trolig slite med å hevde seg i morgendagens konkurransebilde.

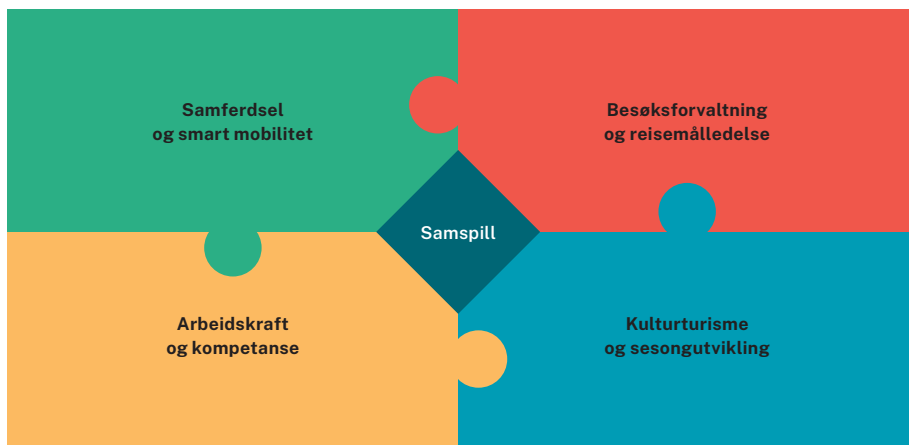
Det regenerative perspektivet vil imidlertid neppe realiseres uten en målrettet innsats. **For å lykkes med overgangen til et regenerativt reiseliv må Nordland fylkeskommune bygge forståelse og mobilisere bredt både internt og eksternt.**

Nordland fylkeskommune skal prioritere innsats og tiltak på de områdene som fylkeskommunens rolle og virkemidler i særlig grad åpner for. Dette gjenspeiles i strategiens mål og innsatsområder. Innsatsen skal gjøres i et forpliktende, tverrfaglig samarbeid mellom offentlig og privat sektor, FoU, frivillig sektor og lokalbefolkningen. Bærekraftsmålene og det regenerative perspektivet skal samtidig være førende for alt som gjøres og hvordan det arbeides.

Narvik kommune
Foto: Michael Ulriksen

Innsatsområder og tiltak

Figur 2: Innsatsområdene

Fire innsatsområder med samspill som et gjennomgående perspektiv.

Samferdsel og smart mobilitet

Tiltak for ytterligere å bedre samferdselstilbudet og formidlingen av dette gjennom å jobbe på tvers av avdelingene internt i fylkeskommunen, samt ha en god dialog med næringen og andre eksterne aktører. Dette skal føre til gode gjesteopplevelser, positive møter mellom lokalbefolkning og besøkende og reduksjon av CO2-avtrykk fra de besøkendes transport til/fra/i Nordland. Et viktig fokusområde blir derfor Nordland fylkeskommunes rolle som reiselivsaktør.

Prioriterte fokusområder:

- Styrke samspillet mellom reiselivs- og opplevelsesnæringene, og offentlig forvaltning på lokalt og regionalt nivå, samt mellom de ulike avdelingene i Nordland fylkeskommune, herunder samarbeid om reiselivets behov i anbudsprosesser.
- Stimulere til at reiselivsaktører og gjester prioriterer mer CO2-vennlige transportformer.
- Bidra til at fylkeskommunens samferdselsløsninger er universelt utformet og at informasjonen rundt disse inngår i den ansvarlige markedsføringen.
- Arbeide for at reiselivs- og opplevelsesnæringens behov i større grad kobles opp mot innbyggernes samferdselstilbud slik at dette styrkes.
- Arbeide systematisk og målrettet med markedsføring av prioriterte målgrupper som gir størst mulig lokal og regional verdiskaping og lavest mulig CO2 utslipp.
- Arbeide med ansvarlig markedsføring som påvirker, informerer og veileder kunder til å velge grønne transportløsninger.
- Sikre god samhandling mellom de ulike transporteierne av kollektivtransporter.
- Utvikle og markedsføre grønne og helhetlige transportløsninger som et samlet reise- og opplevelsesprodukt, med sømløse digitale informasjons- og booking-løsninger.
- Forbedre infrastrukturen rundt skilting, digitale skilt med QR-kode, parkering, sanitære forhold/avfallshåndtering m.m.
- Støtte opp rundt initiativ tilknyttet Nasjonale Turistveier.

Besøksforvaltning og reisemålsledelse

Videreutvikle kunnskap, kompetanse og verktøy knyttet til besøksforvaltning. Formidle funn og erfaringer fra pilotprosjektet i besøksforvaltning. Innarbeide besøksforvaltning som en metodikk innen ulike fag- og forvaltningsområde i fylkeskommunen. Et sentralt fokus for Nordland fylkeskommune blir å arbeide med reiseliv som et verdifullt verktøy i samfunnsutviklingen. Dette kan gjøres ved å styrke og videreutvikle samspillet mellom reiselivs- og opplevelsesnæringene og lokalsamfunnene de opererer i.

Prioriterte fokusområder:

- Formidle kompetanse og verktøy for bedre besøksforvaltning til reisemål i Nordland, herunder bruke fagskolene aktivt for kompetanseheving ute på reisemålene og i kommunene.
- Dialog og veiledning til kommuner og andre sentrale aktører på tema innen besøksforvaltning.
- Bidra til å utvikle nye målemetoder for reiselivets verdiskaping og samfunnsbidrag.
- Videreutvikle besøksforvaltningen, blant annet i et kulturturismeperspektiv.
- Undersøke og synliggjøre reiselivets betydning som aktiv bidragsyter til samfunnssikkerhet og beredskap.
- Kartlegge og avklare rolle- og oppgavefordeling i innovasjonssystemet for reiselivet for å sikre et godt samspill og en god forvaltning på reisemålene i Nordland. Dette inkluderer offentlig, privat og frivillig sektor, samt FoU-aktører.
- Videreutvikle kompetanse og tiltak knyttet til ansvarlig markedsføring og bruke kunnskapen for å tiltrekke seg ønskede gjester i bærekraftige volumer gjennom hele året. Som en del av dette skal fylkeskommunen bidra til en videreutvikling av målgruppetenkingen som ligger i Nordnorsk Reiselivs verktøykasse *Strategisk kompass*.
- Bidra til å utvikle kompetanse og løsninger knyttet til fellesgoder og fellesgode-finansiering.
- Utrede muligheten for etablering av et nasjonalt kompetansesenter i Nordland innen reisemålsutvikling.

Arbeidskraft og kompetanse

Bidra til å fremme kompetanse, rekruttering, karriereutvikling, status og stolthet innen reiselivs- og opplevelsesnæringene i Nordland.

Prioriterte fokusområder:

- Fremme kunnskap og forskning (FoU) om regenerativt reiseliv.
- Gjennomføre kompetansekartlegging i reiselivs- og opplevelsesnæringene.
- Bidra til å styrke samspillet mellom næringer for å øke rekruttering og beholde ansatte til reiselivs- og opplevelsesnæringene.
- Stimulere til sosialt entreprenørskap og mer inkludering i bedriftene for å redusere utenforskap og samtidig rekruttere til reiselivs- og opplevelsesnæringene.
- Legge til rette for utdanning og etterutdanning for å sikre reiselivs- og opplevelsesnæringene kompetent arbeidskraft.
- Sikre at reiselivets og opplevelsesnæringens behov blir formidlet til Utdanning og kompetanse på jevnlig basis.
- Legge til rette for møteplasser, som Reiselivsarena Nordland og Norsk Opplevelseskonferanse. Det legges opp til et årlig møte mellom destinasjonsselskapene og ressursgruppe reiseliv i forbindelse med reiselivsarena Nordland.
- Styrke tilgang på kompetanse gjennom lærlingeplasser, praksisplasser og mentorordninger.
- Styrke Nordland fagskole avdeling for Opplevelsesbasert reiseliv, for å ta en sterkere posisjon som tilbyder for kunnskaps- og kompetansebehov i reiselivs- og opplevelsesnæringene i Nordland.
- Støtte opp rundt forskning som bidrar til utvikling av reiseliv og opplevelser i Nordland i tråd med strategiens overordne mål, samt styrke FoU-miljøenes kompetanse innen fagområdet.

Kulturturisme og sesongutvikling

Legge til rette for utvikling av opplevelser med utgangspunkt i kultur, kunst, historie og tradisjoner fra Nordland. Det skal særlig legges vekt på tiltak som bidrar til helårige tilbud og arbeidsplasser.

Prioriterte fokusområder:

- Legge til rette for nettverk, partnerskap og møteplasser på tvers av næringer for å utvikle nye tilbud og bidra til sesongutvikling. Dette skal gjøres blant annet gjennom en tettere kobling av opplevelser knyttet til mat, kultur og natur.
- Støtte opp rundt tiltak som fører til økt oppholdstid for besøkende i Nordland, da særlig gjester med lavt klimaavtrykk og som gir høy sosiokulturell, miljømessig og økonomisk verdiskaping i lokalsamfunnene.
- Bruke arrangement og regionovergripende kultursatsinger som motor for en videre reiselivs- og sesongutvikling, som Bodø2024, Fotefar mot nord, Skulpturlandskap Nordland og Via Querinissima.
- Stimulere til løsninger som bidrar til helårlig sysselsetting og helårlige tilbud.
- Støtte opp rundt møteplasser for aktører innen naturbaserte opplevelser for å sikre en koordinert utvikling mellom offentlige forvaltere og opplevelsesnæringene, samt se på muligheter knyttet til parker og vernede områder i et sesongutviklingsperspektiv.
- Jobbe for at reiselivet og de nasjonale og regionale museene i Nordland samspiller bedre.
- Styrke Nordland fagskoles studietilbud innen bærekraftige matopplevelser, for å heve kompetansen i reiselivs- og opplevelsesnæringen knyttet til matopplevelser i Nordland. Fremme samhandling mellom reiselivs- og opplevelsesaktører, kompetansemiljø, sjømat- og landbruksnæringer slik at Nordland kan ta en sterkere posisjon innen opplevelser basert på lokalmat.

Festivalcruise i Lofoten
Foto: Kjell Ove Storvik

Finn strategien i sin helhet her.

Design: BYRAA byraabodono

Nordland fylkeskommune
8048 Bodø

post@nfk.no
www.nfk.no

Lulesamisk kofte
Foto: Anette Keegan

Nordland
FYLKESKOMMUNE